

TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH
FAKULTA UMENÍ

KNIHA DETSTVA
Diplomová práca

2022

Bc. Denisa Hancová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH

FAKULTA UMENÍ

KNIHA DETSTVA
Diplomová práca

Študijný program: Voľné výtvarné umenie
Študijný odbor: Umenie
Školiace pracovisko: Katedra výtvarných umení a intermédií (KVUaI)
Školiteľ: MgA. Mgr. Lenka Jakubčáková, PhD.
Konzultant: Mgr. art. Martin Kudla, ArtD.

2022 Košice

Bc. Denisa Hancová

Abstrakt v SJ

Diplomová práca Kniha detstva sa venuje téme autorskej fotografickej knihe ako najprirodzenejšej forme môjho umeleckého vyjadrovania a dnes už autonómnemu umeleckému dielu, konkurujúcemu výstavným prezentáciám. Je to autorský objekt, ktorý má najvyššiu autenticitu v podobe ručne robenej makety. Okrem predstavenia východísk, inšpiračných zdrojov a kontextov súčasnej autorskej knihy je cieľom diplomovej práce formou knihy vypovedať o subjektívnych skúsenostiach, zážitkoch, emóciách a úvahách s ohľadom na detstvo (mojich čias a môjho regiónu), ako aj nadviazať na moje doterajšie princípy v tvorbe ako je koláž, skúsenosť s knižnými maketami, práca s fotografickými archívami či presahy do kresby, výšivky a iných ručných umeleckých techník.

Kľúčové slová v SJ

fotografická kniha, spomienky, detstvo, domov, kniha ako objekt

Abstract

The diploma thesis *The Book of Childhood* deals with the topic of the author's photographic book as the most natural form of my artistic expression and today an autonomous work of art, competing with exhibition presentations. It is the author's object that has the highest authenticity in the form of a hand-made mock-up. In addition to presenting the starting points, sources of inspiration and contexts of the current author's book, the aim of the thesis is to tell about subjective experiences, experiences, emotions and considerations with regard to childhood (my times and my region), as well as to follow my previous principles in creation such as collage, experience with book models, work with photographic archives or overlaps in drawing, embroidery and other handmade art techniques.

Keywords

photo book, memories, childhood, home, book as an object

67622

TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH

FAKULTA UMENÍ

Katedra výtvarných umení a intermédií

ZADANIE DIPLOMOVEJ PRÁCE

Študijný odbor: **Umenie**
Študijný program: **Voľné výtvarné umenie**

Názov práce:

Kniha detstva

The book of Childhood

Študent: **Bc. Denisa Hancová**
Školiteľ: **Mgr. Lenka Jakubčáková, PhD.**
Školiace pracovisko: **Katedra výtvarných umení a intermédií**
Konzultant práce: **Mgr. art. Martin Kudla, ArtD.**
Pracovisko konzultanta: **Katedra výtvarných umení a intermédií**

Pokyny na vypracovanie diplomovej práce:

Výber a štúdium literatúry k problematike.

Vypracovanie osnovy.

Úvod.

Vlastná teoretická práca:

Rozpracovanie témy v jednotlivých kapitolách.

-analýzy, komentáre, rešerše, kontexty / práca s citáciami

Prípadné zapracovanie obrazových príloh.

Explicácia a návrh inštalácie praktickej časti práce.

Záver.

Jazyk, v ktorom sa práca vypracuje: slovenský

Termín pre odovzdanie práce: 13.05.2022

Dátum zadania diplomovej práce: 31.10.2021

prof. Ing. Tibor Uhrin, ArtD.

dekan fakulty

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že som celú prácu vypracovala samostatne s použitím uvedenej odbornej literatúry.

Košice, 13. mája 2022

.....

vlastnoručný podpis

Pod'akovanie

Chcela by som vyjadriť úprimné poďakovanie mojej školiteľke diplomovej práce MgA. Mgr. Lenke Jakubčákovej, PhD., konzultantovi Mgr. art. Martinovi Kudlovi, ArtD., za ich cenné rady, pripomienky a odbornú pomoc pri vypracovaní diplomovej práce.

Obsah

Zoznam obrázkov

Úvod

1. Pojem autorská kniha

1.1 História autorskej knihy

1.2 Typológia autorských kníh

2. Autorská kniha v súčasnosti: slovenská a česká scéna

2.1 Viktor Kopasz

2.2 Imrich Veber

2.3 Zuzana Pustaiová

2.4 Dita Pepe

2.5 Viktor Šelesták

3. Moje doterajšie skúsenosti s tvorbou knihy

4. Kniha detstva

4.1 Explikácia a náhľady fotografií

4.2 Inštalácia výstavného projektu

Záver

Zoznam použitej literatúry

Prílohy

Zoznam obrázkov

Obr. 1, 2, autor: Edward Ruscha	13
Obr. 3, 4, 5 autor: Dezider Tóth	15
Obr. 6, 7, autor: Rudolf Fila	16
Obr. 8, 9, autor: Viktor Kópasz	19
Obr. 10, 11, autor: Viktor Kópasz	20
Obr. 12, 13, 14, 15, autor: Imrich Veber	21
Obr. 16, 17, 18, 19, autor: Zuzana Pustaiová	22
Obr. 20, 21, 22, 23, autor: Dita Pepe	24
Obr. 24, 25, 26, 27, 28, 29, autor: Viktor Šelesták	26
Obr. 30, 31, autor: Denisa Hancová	29
Obr. 32, 33, autor: Denisa Hancová	30
Obr. 34, 35, autor: Denisa Hancová	31
Obr. 36, 37, autor: Denisa Hancová	32

Úvod

Diplomová práca nesúca názov *Kniha detstva* sa delí na dve úrovne – v časti praktickej, ktorá je tvorená autorskou fotografickou knihou, a časti teoretickej, ktorá poskytuje informácie vo sfére rozličných kontextov, s ktorými je táto umelecká forma neoddeliteľne spojená a ktorá sa k nej prirodzene viaže. Hlavnú časť práce však predstavuje jej praktická rovina.

Mohli by sme sa nazdávať, že kniha, ako ju poznáme vo svojej klasickej forme, sa v dnešnej dobe dostáva do pozadia, a to vďaka stále rastúcemu úsiliu jej digitalizácie. Neznamená to však jej zánik, ale možnosť zamyslieť sa nad tým, aká výnimočná a spoľahlivá pre uchovávanie informácií v skutočnosti je. Niet divu, že zaujala aj umelcov minulého storočia, pre ktoré znamenala ľahkú formu šírenia umeleckého diela a zároveň aj dostupnosť pre širší okruh ľudí. Z knihy sa teda postupom času stalo médium schopné premeny na výtvarný objekt, ktorý zahŕňa bohaté množstvo interpretácií a nápadov a ktorého popularita stále rastie. V prípade autorskej fotografickej knihy je to v súčasnosti doslova “boom”, čím je táto téma ešte aktuálnejšie aj na reflexiu.

V teoretickej časti si práca kladie za úlohu sprostredkovať informácie z vybraných okruhov a oblastí, ktorých poslaním je z rôznych uhlov hlbšie načrtnúť ústrednú tému práce – autorská kniha. Prvá časť textu sa zaoberá problematikou definície samotného pojmu „autorská kniha“ a tiež vysvetlím význam pojmov „kniha ako objekt“, „interpretovaná kniha“, „umelecký denník“ a „fotografická kniha“, čo sú varianty autorskej knihy, ale ich význam je trochu odlišný. Následne objasňuje okolnosti vzniku a historický vývoj tohto média od jeho počiatkov až po jeho postavenie v súčasnosti. Druhá časť zoznamuje s knižnými koncepciami vybraných slovenských a českých autorov, predstaviteľov staršej i mladšej generácie. Výber autorov je podmienený osobnými pocitmi, ktorých tvorba ma inšpiruje a núti k realizovaniu vlastných prác.

Praktická časť informuje o podnetoch vzniku a procese tvorby, vysvetľuje koncepciu a analyzuje jednotlivé fázy vedúce k vytvoreniu finálnej podoby knihy.

1. Pojem autorská kniha

Umenie je individuálny prejav našej kreatívnej mysle, môže ním byť akákoľvek tvorivá činnosť, ktorá stelesňuje predstavy a vyjadruje pocity autora od kresby, maľby, sochárstva cez architektúru až k fotografii. Spočiatku bolo umenie vnímané ako remeslo, plnilo viacero funkcií, no postupom času sa vypracovali viaceré systémy hodnotenia jeho umeleckej úrovne a dnes je dôležitou súčasťou nášho bytia. Pomáha nám skvalitňovať život a prostredie, v ktorom žijeme, je vyjadrením krásy života, ale aj problémov spoločnosti. Autorská kniha je veľmi súčasná forma umeleckého vyjadrenia, je samostatným umeleckým dielom a svojbytnou výtvarnou kategóriou, v ktorej je kniha ponímaná ako médium pre voľnú umeleckú tvorbu. Za hlavný prvok autorskej knihy považujeme zámer umelca alebo tvorcu diela samostatnú autorskú knihu vytvoriť. Tento aspekt je dôležitý pri posudzovaní diela, či je dielo autorskou alebo literárnou knihou, resp. teoretickou reflexiou výtvarného diela daného autora. Autorské knihy sú v mnohých prípadoch tvorené ručne ako originály, sú trojrozmerným objektom, obsahovo vychádzajúcim z princípov klasickej knihy. Tvorivý priestor autorskej knihy poskytuje ako divákovi, tak jej tvorcovi širokú škálu výkladov a možností konfrontácie subjektívnych prístupov i komunikácie medzi odvetviami umeleckej tvorby, pracujú aj so zriedkavejšie používanými „neknihárskymi“ a „podradnými“ materiálmi. Upravujú a dotvárajú ich až ku konečnej predstave. Umelci tak autentickým spôsobom reflektujú svoje videnie sveta cez prostriedky a presahy daného média, dovoľujú nám tak nahliadnuť do svojho súkromia a neboja sa zdieľať s nami aj kúsok intimity. Výrazným činiteľom, podpísaným pod jednotlivé autorské diela, je aj ich forma blízka vizuálnym kódom súčasnej spoločnosti. V tomto zmysle je autorská kniha opozíciou krásnych kníh, ktoré zdôrazňovali dokonalú harmóniu napísaného a zobrazeného. V širšom význame je autorská kniha interpretáciou, vychádza zväčša v malom náklade alebo existuje iba v jedinom exemplári – knižnej makete, ktorá sa však neskôr môže meniť, najmä v čase, keď dostane reálnu ponuku na vydanie. Často má podobu zošitov, skicárov ale aj leporel.¹ Napriek tomu sa s ňou divák vie stretnúť aj vďaka festivalom a súťažiam, na

¹ KOLEKTÍV autorov: Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia, Kruh súčasného umenia Profil, 2000. s. 48-49, ISBN 80-968283-0-4

ktorých v poslednom desaťročí pribudli sekcie pre autorské knižné projekty, často práve s podmienkou "ešte nevydané". Pre čoraz väčšiu skupinu výtvarníkov je to úžasná príležitosť dostať kvalitnú spätnú väzbu ešte v procese tvorby knižnej makety a pre tých najlepších zasa unikátna možnosť môcť knihu aj vydať, pretože také výhry väčšinou tieto súťaže ponúkajú.

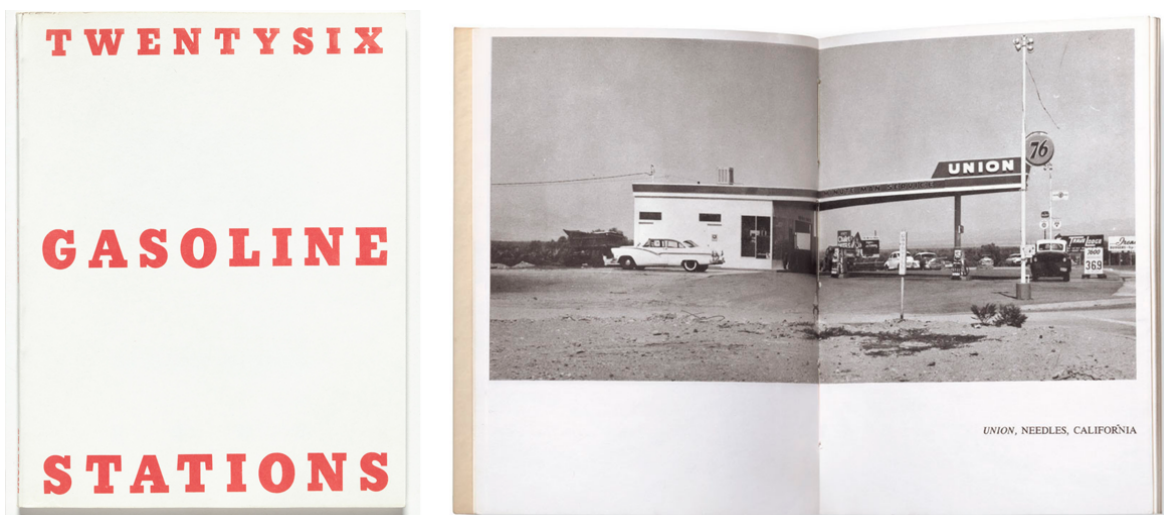
1.1 História autorskej knihy

História autorskej knihy má v podstate dve roviny – na jednej strane tradičné knižné prostredie a na strane druhej výtvarnú, zobrazovaciu funkciu. Autorská kniha je však najmä odrazom jasného konceptu autora knihy (nie jej vydavateľa), čo znamená, že od obálky až po koniec je premyslená a formálne (nielen grafický dizajn) čo najdokonalejšie prepojená s ideou projektu. Samozrejme to je dané do istej miery aj finančnými možnosťami.

Kniha ako moderné umelecké dielo alebo jeho súčasť sa na poli výtvarného umenia začala významne budovať v 60. rokoch 20. storočia. Použitie „neušľachtilých“ materiálov a médií s hromadným šírením a masovým dopadom dalo vzniknúť unikátnemu umeleckému objektu. Autorská kniha (artist's book) bola napr. súčasťou tvorby umelcov minimalizmu (Sol LeWitt), pop-artu (Andy Warhol) a hnutia Fluxus, ktoré využívalo knihu pre umelecké akcie (Georg Brecht, Robert Filliou). Ako príbuzné termíny sa niekedy používajú výrazy: knižné umenie (book art), práca s knihou (bookwork), kniha-objekt (book-object). Kniha okrem hnutia Fluxus, hrá veľkú úlohu aj v konceptuálnom umení.

Autorské knihy Edwarda Ruscha sú strohými dokumentmi toho, čo pozoroval. *Twenty-six Gasoline station* pozostáva z fotografií dvadsiatich šiestich benzínových staníc medzi mestami Los Angeles v Kalifornii a Groom v Texase. Fotografie nemajú ilustrovať či skrášľovať fakty, práve naopak, sú to obyčajné surové fotografie, ktoré iba poukazujú na holé a hlavne prirodzené fakty.² Za najväčší prínos autorskej knihy v dobách 60. rokov bola považovaná jej sériovosť, jej mnohonásobnosť, nízkonákladové vydanie v mnohých sto exemplároch. Umelecké dielo bolo týmto spôsobom dostupné všetkým.

² KOLEKTÍV autorov: Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia, Kruh súčasného umenia Profil, 2000. s. 49-50, ISBN 80-968283-0-4

Obr. 1, autor: Edward Ruscha - Twenty-six Gasoline station (26 benzínových staníc), 1963
 zdroj: <https://www.pixartprinting.co.uk/blog/artists-book/>

Obr. 2, autor: Edward Ruscha - Twenty-six Gasoline station (26 benzínových staníc), 1963
 zdroj: <https://sk.pinterest.com/pin/284149057710058729/>

V slovenskom prostredí sa začiatok histórie autorskej knihy spája s neskorými 60. rokmi. Na vývoj umenia šesťdesiatych rokov mali významný vplyv nový realizmus, Fluxus, konceptuálne umenie a neodadaizmus, ktoré sa rozvíjali na pozadí oficiálneho politicky smerovaného umenia, spočiatku ako alternatíva a neskôr po roku 1972 neoficiálne. Na jednej strane sú to individuálne aktivity niekoľkých umelcov, u ktorých sa autorská kniha objavuje ako vedľajší produkt

konceptuálnych a akčných prejavov. Kniha do umenia vstúpila v pozícii nového média, rozšírila hranice umenia kontaktom s mimoumeleckou realitou, narušila status vysokého umenia a istotu galerijného systému. Cez knihu umelci rozohrali prepojenie obyčajného, ale aj intelektuálnejšieho sveta s umeleckým. Kniha ako významný kultúrny symbol viazaný dlhou tradíciou pre moderné umenie znamenala prostriedok na šírenie nových ideí, nástroj komunikácie, priestor na archivovanie, dokumentovanie, prezentovanie či uchovanie ďalších médií, alebo výpoveď umelca, či umeleckej skupiny. Pokus o stručnú definíciu pozície knihy v umení vyvráca používanie knihy ako ready-made v objektoch a inštaláciách, kde vytvára inú tému než autorská či interpretovaná kniha, avšak obe spolu jednoznačne súvisia. Pre určitých umelcov bola kniha témou, ku ktorej sa vracali v rôznych podobách alebo sa v ich umeleckej tvorbe vyskytla len okrajovo, zriedkavo či príležitostne. Pre knihu v umení je kľúčové prepojenie s inými médiami vo výtvarnom umení (maľbou, grafikou, kresbou, fotografiou, dizajnom), či s novými médiami a druhmi (koláž, akcia, vizuálna poézia, objekt, inštalácia, film, video-art, text-art, mail-art), a v neposlednom rade hrá významnú úlohu kontakt s literatúrou a vedou. Pri výskume knihy v umení si uvedomíme, že mnoho kníh sa knihám takmer nepodobá a sú vzdialené tradičnej predstave toho, ako kniha vyzerá a čo v kultúre a histórii stelesňuje. V širšom kontexte môžeme zošity, denníky, skicáre, diáre, albumy, portfóliá umelcov v dejinách umenia tiež vnímať ako súčasť autorskej knihy. Obdobie od 60. a najmä od 70. rokov v bývalých komunistických krajinách bolo zápasom o slobodné slovo, o slobodu vyjadrovania a myslenia. Preto u nás autorská kniha vznikala v limitovaných edíciách, častejšie dokonca iba v originálnych kusoch, ktoré boli prezentované až po roku 1989 a predtým známe len úzkemu okruhu predstaviteľov neoficiálnej scény. V tejto atmosfére strachu vznikali originálne autorské knihy, ktoré na distribúciu museli rezignovať a od počiatku neboli určené pre širšiu verejnosť. Navzdory obmedzeniam počas totality vznikli v bývalom Československu viaceré autorské knihy, ktoré by zaplnili celkom slušnú knižnicu i výstavnú sálu. Dezider Tóth prvé autorské knihy vytvoril v roku 1966 a doteraz s knihami v tvorbe živo polemizuje. Tóth začal autorskými knihami obsahujúcimi jeho literárne texty, písané ručne alebo tlačene pečiatkovou abecedou, ktoré doplňoval kolážami, kresbami, neskôr v 70. rokoch experimentoval s materiálom a samotnou formou knihy a na začiatku

80. rokov sa okrem iných knižných výskumov venoval interpretovaným knihám kresbovými zásahmi do textov aj ilustrácií.

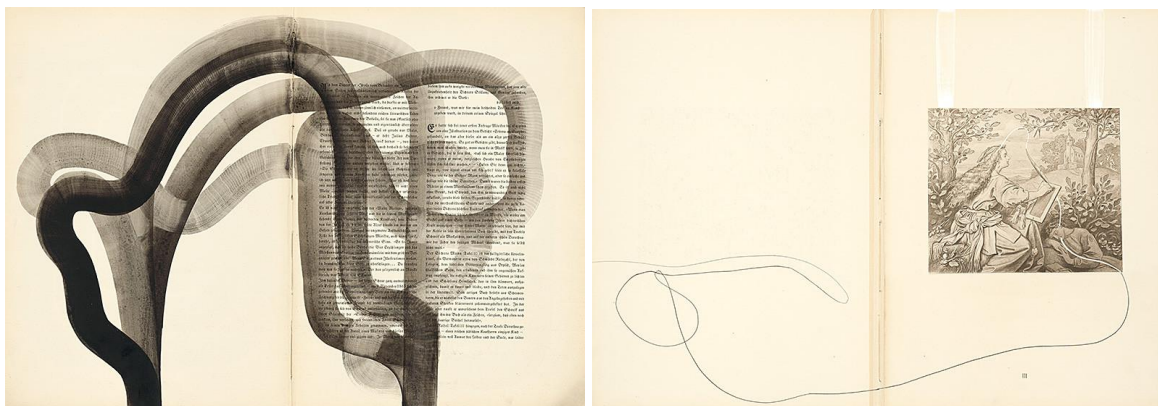
Obr. 3, autor: Dezider Tóth - Vykostené básne, 1984,
zdroj: <https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:TMP.582>

Obr. 4, 5, autor: Dezider Tóth - Vykostené knihy, 1985,
zdroj: <https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:TMP.584>

Špecifické miesto v slovenskom umení majú maliarskym gestom interpretované knihy maliara Rudolfa Filu, ktorý „vylepšoval“ knihy z dejín umenia, ale siahal i po rôznych bezcenných reklamných tlačiach, vrátane kalendárov a iných

„zbytočnosť“ kopicích sa v antikvariátoch, ktoré s obľubou ako bibliofil a zberateľ pravidelne navštevoval.

Obr. 6, 7, autor: Rudolf Fila - Strana z diela Kniha - objekt I., 1971-1972,
zdroj: https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.K_8122-6

Po roku 1989 nastala expanzia objektovo uplatnenej knihy v objektoch a inštaláciách (Matej Krén, Peter Rónai, Dezider Tóth, Roman Ondák a ďalší). Aktuálny vývoj v umení ukazuje, že kniha bez časového obmedzenia ako médium vo forme autorskej knihy alebo knihy-objektu je prítomná i v súčasnom umení (Peter Kalmus, Otis Laubert, Martin Derner, Marek Kvetan, Stano Masár, Eva Filová, Michal Murin, Denisa Lehotská, Jaro Varga). Vystavené knihy umelcov nás neustále upozorňujú na náročnosť ich prezentácie a na krehkú fyzickú integritu.³

1.2 Typológia autorských kníh

Kniha ako objekt

Mnohé podoby autorských kníh akoby mali svoj predstupeň v umení objektu. Autorská kniha je špecifická svojou komplexnou povahou. Je priestorom, ktorý nám umožňuje spájanie textu, kresby, grafiky, maľby, ale aj plastiky. Kniha sa tak dotýka všetkých našich zmyslov. Každá zložka sa nám prihovára svojim významom a jazykom od materiálu, povrchu až po jej rozmery. Autorskú knihu môžeme považovať aj ako médium reflektujúce samé seba. Kniha ako objekt nie je viazaná na konkrétnu umeleckú tendenciu, ale sa objavuje v tvorbe viacerých

³ BÜNGEROVÁ, Vladimíra: Stručná história knihy v slovenskom umení 20. storočia, In: Flash art Czech and Slovak edition. 2019, roč. XIV - 2019 č. 53, 30-36. ISSN 1336-9644

autorov patriacich k rôznym prúdom, pracujúcich s rôznymi umeleckými médiami. Katarína Balážová odpovedala na otázku: Aký je rozdiel medzi autorskou knihou a knihou ako umeleckým objektom? „*Žiadny. Autorská kniha je umeleckým artefaktom, nenazvala by som ho objektom, lebo všeobecne sa dá hovoriť že aj keď je kniha - objekt patrí medzi autorské knihy. Je to umelcova výpoveď cez formu knihy. I keď definovať autorskú knihu v súčasnosti je dosť zložitá vec. Neexistuje totiž presná definícia.*“⁴

Interpretovaná kniha

Je to druh autorskej knihy, ktorá vzniká výtvarnou interpretáciou jednotlivých listov alebo celého knižného exempláru iného autora. O interpretovanej knihe môžeme hovoriť ako o prispôsobivom ready-made, teda priemyselne vyhotovenom predmete, ktorý je umelcom dodatočne upravovaný. V zahraničnej odbornej literatúre nie je termín interpretovanej knihy frekventovaný, jeho funkciu v plnej miere nahrádza pojem autorská kniha. Častejšie sa s ním stretávame v našom domácom kontexte, kde je výtvarná interpretácia jednou z najrozšírenejších umeleckých stratégií.⁵

Umelecký denník

Denník je v prvom rade literárny žáner, no ako výtvarný koncept zaujal aj mnohých umelcov. Dokáže vizualizovať tvorivý proces od nápadu po výsledné dielo, zachytávať zaujímavé momenty, kreatívne interpretovať nevšedné detaily života. Denníkové záznamy niekedy zaujímavovo skresľujú skutočnosť, vyjadrujú postoj k prežitým udalostiam alebo si dokonca privlastňujú budúcnosť. Okrem spomienky tak čitateľom prinášajú aj možnosť nezvyčajného zážitku. Čítanie denníka prezrádza čosi z intímneho sveta a odhaľuje jeho vnútorný pohyb. Pre denník ako žáner je veľmi dôležitá chronológia, no nemusí to tak byť vždy. Ťažisko denníka sa presúva z nostalgie do roviny plánovania a vyjadrovania túžob. Najmä v prípade, ak je časové upevnenie neisté a ani netušíme, či sledujeme autentický záznam alebo projekciu vecí, ktoré sa ešte neudiali. Práve v kreatívnom chápaní zápisu, či

⁴ HORNÍKOVÁ, Katarína. 2010. Autorská kniha, kniha ako objekt: bakalárska práca. [online]. [cit.23.04.2022]. Dostupné na internete: <https://adoc.pub/autorska-kniha-kniha-ako-objekt.html>

⁵ KOLEKTÍV autorov: Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia, Kruh súčasného umenia Profil, 2000. s. 126, ISBN 80-968283-0-4

už je to spôsob usporiadania udalostí alebo spôsob interpretácie jednotlivých zážitkov, dojmov a postojov, spočíva čaro umeleckých denníkov.⁶

Fotografická kniha

Fotografia nebola vo svojich počiatkoch považovaná za umenie, ale iba za prostriedok záznamu udalostí, a ten bol tiež základným motívom vzniku prvých fotografických autorských kníh. Fotografická kniha je autonómna forma umenia porovnateľná so sochou, hrou alebo filmom. Fotografie strácajú svoj vlastný fotografický charakter ako veci „samé o sebe“ a stávajú sa súčasťou knihy ako celku. Spoločná práca fotografa, editora a grafického dizajnéra pomáha budovať vizuálny príbeh. Kľúčovým bodom je teda existencia vizuálneho rozprávania - pochádzajúceho zo špecifického počiatočného zámeru - ktorý začína a končí v knihe.⁷

2. Autorská kniha v súčasnosti: slovenská a česká scéna

Aj v súčasnosti môžeme pozorovať, že mnoho umelcov sa inšpiruje a nadväzuje na históriu, ktorá poukazuje na to, že pri tvorbe autorskej knihy sa umelec nemusí báť skúšať rôzne materiály či iné druhy knižného experimentovania po obsahovej alebo vizuálnej stránke. Autorská kniha má byť prioritne výpovednou hodnotou samotného autora. V tejto kapitole stručne predstavím autorov, ktorí pracujú s témou vlastnej identity, rodiny, ale aj intimity či súčasných spoločenských problémov. Títo autori pracujú nielen so samostatným fotografickým médium, ale následne pretavujú toto médium do podoby autorských publikácií. Konkrétne predstavím piatich predstaviteľov slovenskej a českej súčasnej fotografickej scény. Pre niektorých je autorská fotografická publikácia špecifický znak tvorby, pre iných skôr akési nadobudnutie osobných skúseností a posúvanie hraníc fotografickej tvorby. Práce vybraných autorov sú pre mňa vizuálne najpríťažlivejšie, nimi spracované témy sa ma istým spôsobom dotýkajú a sú pre mňa inšpiračným zdrojom pri tvorbe vlastnej autorskej fotografickej knihy.

⁶ Oddelenie galerijnej pedagogiky SNG: Uzlíky v čase, [online]. 14.07.2016, [cit. 23.04.2022].

Dostupné na internete: <https://www.webumenia.sk/clanok/uzliky-v-case>

⁷ GARCIA, Marcelo: What is a Photobook?, [online]. 17.04.2017, [cit. 23.04.2022]. Dostupné na internete: <https://ummarcelogarcia.medium.com/what-is-a-photobook-71c5d49e6477>

2.1 Viktor Kopasz

Až teraz z odstupom času vnímam a môžem porovnať, aké som mala medzery na začiatku štúdia a koľké informácie mi chýbali o výrazných osobnostiach fotografickej scény. Spomínam si, ako mi v prvom ročníku štúdia spolužiačka ukázala práce Viktora Kopasza. Jeho práce sa mi od prvého momentu veľmi páčili, ale vždy keď sa ma niekto opýtal, aký je môj obľúbený fotograf (totiž veľmi rýchlo sa ním stal), som sa hanbila povedať jeho meno, aby som ho náhodou nevyslovila zle. Ťažko mi prichádzajú na um správne slová, ktorými by som vyjadрила ako veľmi na mňa zapôsobili autorské knihy (možno viac by sa hodilo pomenovanie autorské denníky) spomínaného autora. Kopaszove portfólio, ktoré okrem iného je dostupné na internete, som nespočetne veľakrát videla a stále vo mne jeho fotografie vzbudzujú dojem akoby som dané okamihy prežila spolu s ním, vyvolávajú vo mne pocit čohosi blízkeho a dôverne známeho. Zároveň vo mne vyvolávajú túžbu tvoriť ako on a snaha napodobniť jeho rukopis, ale plne si uvedomujem, že je to nemožné. Aj keď do svojich prác vkladám to “svoje” rovnako ako autor vkladá do prác to “svoje”, občas si nahováram, že predsa máme niečo rovnaké. Vo svojich doterajších školských prácach sa zameriavam na detstvo, rodinu a domov. Podobne uvažuje o téme osobnej identity aj Viktor Kopasz. Spočiatku dokumentoval dobrodružstvá svojej chlapčenskej partie a postupom času objavoval potenciál experimentov s fotografickým obrazom, ktoré pretrvávajú v jeho autorských publikáciách až dodnes.

Obr. 8, 9, autor: Viktor Kopasz - Shadow Play, 1994,

zdroj: <http://www.kopasz.cz/diaries-authors-book/shadow-play/>

Obr. 10, 11, autor: Viktor Kopasz - New York/New Rain, 2002,
zdroj: <http://www.kopasz.cz/diaries-authors-book/1189-2/>

2.2 Imrich Veber

Imrich Veber je pre mňa niečo ako “neprebádané územie”. Doteraz som nemala možnosť vidieť a držať v rukách ani jednu z jeho autorských fotografických kníh. Aj keď som mala to šťastie prezrieť si ich aspoň prostredníctvom internetu. Imrich Veber sa venuje dokumentárnemu žánru, prostredníctvom ktorého sa zameriava na súčasné problémy doby. Týmto projektom sa venuje dlhé roky a tieto životné etapy uzatvára finálnou verziou v podobe fotografických publikácií. Zaujíma ho priestor, podmienky a spoločnosť, v ktorej žijeme. Síce moje doterajšie práce sa nevenovali dokumentárnemu žánru fotografie, tento žáner považujem za najlepší a pre mňa fascinujúci spomedzi všetkých žánrov, ktoré fotografia ponúka. Veľmi ma láka vytvoriť dlhodobý fotografický dokument, avšak neviem si pomôcť, podvedome inklinujem k manipulácii s fotografiou (koláž, presahy do kresby), hoci prvotný zámer je dokumentárny. Zámerne som vybrala do tejto kapitoly Imricha Vebera nie preto, že by som sa rovnako ako on orientovala na podobnú tému, skôr ma priťahuje vizuálna stránka jeho tvorby a to ako citlivo pracuje a zaobchádza s fotografiou. Jeho autorské publikácie *Something is missing / Ťahanovce* alebo *Mejdan podle plánu* po vizuálnej stránke môžu navodzovať dojem nápadnej jednoduchosti, no podľa môjho názoru práve v tomto tkvie najväčšie úsilie pri tvorbe fotografickej publikácie.

Obr. 12, 13, autor: Imrich Veber - Something is missing / Ťahanovce, 2015

zdroj: <https://imrichveber.com/something-is-missing>

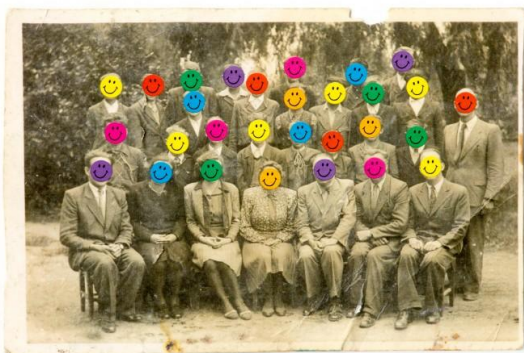
Obr. 14, 15, autor: Imrich Veber - Mejdán podľa plánu, 2016,

zdroj: <https://imrichveber.com/imrich-veber-mejdan-podle-planu>

2.3 Zuzana Pustaiová

Medzi moje obľúbené činnosti patrí prezeranie si starých rodinných fotografií. Osoby na fotografiách dobré poznám, aj ich životné príbehy. Nevieť si však pomôcť, prezerat' fotografie a počúvať o osudoch ľudí by som dokázala aj každý deň. Keďže naše fotografie dôverne poznám, tak si občas predstavujem susedov od nás z ulice, ako vyzerali za mlada či vo svoj svadobný deň. Uviest' dôvody, prečo ma to baví a kedy som objavila "čaro" tejto záľuby, to neviem. Viem však, ako vo mne zarezovala práca Zuzany Pustaiovej *Rodinný album*. Z rodinných albumov vyberá archívne fotografie predkov, zhotovuje z nich reprodukcie a tie potom rôzne výtvarne upravuje. Zásahy sú úmyselne dekoratívne, rešpektujúce vizuálnu formu obrazovej predlohy. K svojim príbuzným pristupuje autorka s ironickým humorom. Je to však humor zároveň citlivý, otvorený a láskavý. Vo svojej doterajšej umeleckej praxi často vychádza z inšpirácie blízkeho okolia.

Zachytáva situácie, okamihy, problémy, ktoré ju iritujú a podnecujú k hlbšiemu skúmaniu a pochopeniu alebo vychádza z každodenných maličkostí. Jednotlivé jej projekty vznikajú ako individuality, pričom v pohľade na celý pôvod tvorby spolu súvisia, odkazujú na seba, posúvajú sa a vyvíjajú. Pravidelne sledujem osobný profil Zuzany Pustaiovej na sociálnej sieti a nedávno sa podelila so svojimi sledovateľmi s prvým vydaním jej autorskej fotografickej publikácie. Nehanbím sa povedať, že sa jej publikácia vydarila a navrhla ju veľmi hravým spôsobom. Kniha vytvára netypické leporelo, kde môžete listovať, otvárať do pásov, odkrývať aj skrývať fotografie. Leporelo nemá začiatok ani koniec, listovať a skladať ho môžete dookola. Fotografie obsiahnuté v publikácii *One Day Every Day* zachytávajú každodenné činnosti, našu rutinu a stereotyp. Fotografa vyťažila tieto každodenné činnosti na maximum a predstavila nám jedinečnú a originálnu knihu.

Obr. 16, 17, autor: Zuzana Pustaiová - Rodinný album, 2013,

zdroj: <https://www.dokumentmagazin.sk/fotograf/zuzana-pustaiova/rodinny-album>

Obr. 18, 19, autor: Zuzana Pustaiová - One Day Every Day, 2022,

zdroj: <https://instagram.com/zuzanapustaiova?igshid=YTM0ZjI4ZDI=>

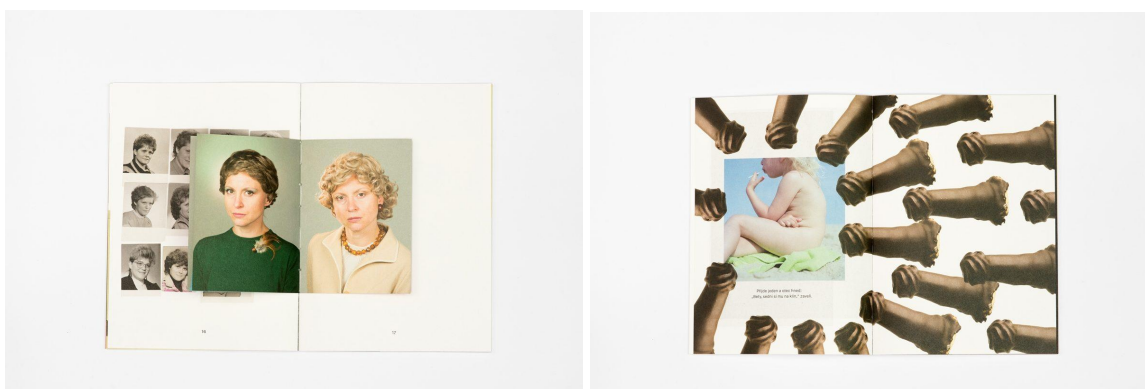
2.4 Dita Pepe

Klamala by som, ak by som povedala, že som si nikdy nepredstavovala, aké by to bolo keby mám vysnívané blond vlasy, minimálne 1,75 cm výšku, opálenú pokožku a miesto narodenia v štáte Kalifornia. Raz som sa v motivačnej knihe stretla s tvrdením, že si svoj terajší život vyberáme dávno pred narodením. Vysielame signály celému vesmíru, že sa chceme narodiť tam, kde sme sa skutočne narodili. Pri čítaní tejto vety som bola pohoršená (aj stále som), snívam o Kalifornii a keď tak veľmi po nej túžim, prečo som sa narodila v malom zašitom meste na východe Slovenska?! Uzavriem to tým, že je to hlúposť. Už som sa zmierila, že 1,75 cm nebudem mať a gény si človek nevyberá, takže namiesto opálenej pokožky som červená ako rak a môžem si tak akurát predstavovať samú seba takú, aká som, kdesi na pláži v Kalifornii. Podobné otázky si kládla aj česká fotografka Dita Pepe. Aké by to bolo, keby som sa narodila niekde inde, iným spôsobom, iným rodičom? Aká by som bola dnes, aký by bol môj život a s kým by som žila? Fotografia je pre Ditu Pepe určitým druhom komunikácie, nielen so sebou, ale aj s inými ľuďmi. Keď som prvýkrát uvidela sériu fotografií od Dity Pepe s názvom *Autoportréty s mužmi* a *Autoportréty so ženami*, prvé, čo som si pomyslela, bolo: “tá žena je úžasná, ona zhmotnila predstavy a vžila sa do života iných ľudí”. Po tejto foto sérii, v ktorej si vyskúšala, aké to je byť niekým iným spolupracovala s literárnou dokumentaristkou na fotografickej knihe s názvom *Love Yourself* (2014). V tejto knihe sa zaoberá práve témou prijatia samého seba. Trvalo mi roky, kým som si uvedomila, že sebaláska je veľmi dôležitá a vplýva na naše správanie voči iným ľuďom, ale aj na činy a rozhodnutia v našom živote. Vždy pre mňa bolo veľmi dôležité, aby som svoje okolie nesklamala, aby ma ostatní vnímali ako milú, dobrú, múdru. Ani neviem prečo, asi som chcela, aby ma ľudia, nielen tí blízki, mali radi. Keď som sa začala venovať fotografii, mala som možnosť spoznať množstvo zaujímavých ľudí. Uvedomila som si, ako nové stretnutia formujú moje doterajšie názory.

Obr. 20, 21, autor: Dita Pepe - Měj ráda sama sebe, 2014,

zdroj: https://www.gvuo.cz/e-shop/vystavni-katalogy_c3/dita-pepe-mej-rada-sama-sebe_p42

Obr. 22, 23, autor: Dita Pepe - Intimita, 2015,

zdroj: <https://vltava.rozhlas.cz/barbora-baronova-a-dita-pepe-pohledy-za-horizont-stereotypu-a-spol-ecenskych-5062941>

2.5 Viktor Šelesták

Spomedzi všetkých autorov, ktorých som doteraz predstavila, sa najviac stotožňujem s fotografom Viktorom Šelestákom. Dôvod je jednoznačný, rovnako ako on fotografujem prostredníctvom mobilného telefónu. Toto zistenie mi pomohlo prestať sa hanbiť, že ako študentka fotografie využívam práve mobilný telefón na zrealizovanie svojich nápadov a obľúbeného zachytávania náhodných zátiší. Pravdepodobne nebude prekvapením, že v oblasti teórie fotografie sa v posledných rokoch prudko zvýšil počet štúdií, ktoré sa zaoberajú dôsledkami a analýzou fotografie vytvorenej mobilným telefónom jej presahmi medzi každodennou a umeleckou fotografiou, fenoménom selfie či distribúciou fotografie prostredníctvom internetu. Smartfóny a platformy ako Instagram či Facebook zasiahli aj do diskusií o niektorých klasických pilieroch teórie fotografie.

Podľa dánskej teoretičky Mette Sandbye už napríklad fotografia primárne nehovorí, “čo bolo”, ale informuje o tom, “čo sa deje teraz”. Fotografia prestala byť pripomienkou minulosti, spomienkou na niečo, čo sa existenciálne opakovať nemôže, ale stala sa “symbolom spojenia”. Obraz samotný je dnes akciou.⁸

Šelesták si ako mladý autor za miesto verejnej prezentácie svojho diela zvolil sociálne siete. Tu zdieľa svoje videnie sveta v dlhom, neprerušovanom prúde obrazov reprezentujúcich dielo i samotný život. Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že na rozdiel od “poriadneho” umelca starostlivo pripravujúceho svoje diela na vystavenie v galérii, umiestňovanie fotografií na internet je len takou detskou hrou. V skutočnosti však táto metóda kladie na umelca ďaleko vyššie nároky. Dielo ako verejný denník nemožno dodatočne editovať a upravovať. Každé jedno uverejnenie fotografie musí byť mimoriadne zodpovedným a z výtvarného hľadiska i kritickým činom, ktorý preverí až čas. Až pri spätnom pohľade možno odhaliť, ako sa vyvíjalo autorovo výtvarné videnie. Šelestákov obsah na sociálnej sieti je charakteristický špecifickou výtvarnou estetikou, použitou technikou (mobilným telefónom) i obsahovou náplňou. Tonalita fotografií pôsobí farebne a žiarivo. Fotografie sú skôr záznamom vonkajšieho sveta, predstavujú určitý výsek z toku autorovho života, ťažko bez osobného poznania autorovho motívu posúdiť, nakoľko vystihujú žitú realitu.

⁸ PAŠTEKOVÁ, Michaela: Estetika fotografie v ére Instagramizmu, [online]. 2018, [cit. 06.05.2022]. Dostupné na internete: [Estetika fotografie v ére Instagramizmu - Espes](https://espes.ff.unipo.sk/article/download) [https://espes.ff.unipo.sk > article > download](https://espes.ff.unipo.sk/article/download)

Obr. 24, 25, 26, 27, 28, 29, autor: Viktor Šelesták - Šelestákové pekné fotky, 2020 - 2022,
zdroj: <https://www.instagram.com/viktor.selestak/>

V súvislosti s priblížením tvorby Viktora Šelestáka je vhodné priblížiť aj čoraz viac rozšírenú fotografiu vytváranú mobilom. Fotografickí amatéri, ale aj profesionáli na rôznom stupni svojho tvorivého vývoja majú prirodzený záujem zhotoviť technicky dokonalé snímky. Niekedy pritom vystupuje do popredia snaha, aby fotografia verne zobrazovala okolitý svet s čo najväčším počtom podrobností, inokedy sa dáva prednosť štylizovanému obrazu bez detailov a s redukovanou stupnicou tónov, ktorá pripomína prácu grafika. Na dobrom fotografickom snímku sa podieľa autorov tvorivý prístup, zvládnutie a využitie technických možností fotografického prístroja. Prvé mobily s fotoaparátmi sa začali objavovať už začiatkom nového tisícročia, s tými dnešnými ich však môžeme len ťažko porovnávať. Mali malé rozlíšenie, nekvalitnú reprodukciu farieb a o rýchlom automatickom zaostrovaní nebola ani reč. Len niekoľko rokov však mobilným telefónom a smartfónom stačilo na to, aby sa dostali z pomyselného dna fotografického sveta na výslnie. Dnes síce smartfóny a ich fotoaparáty stále nedokážu plne nahradiť kvalitný fotoaparát s

veľkým snímačom a kvalitnou optikou, no prinajlepšom ho dokážu v niektorých momentoch celkom dobre zastúpiť. Avšak v súčasnosti sú niektoré smartfóny dokonca vybavené tromi maličkými fotoaparátmi s prísľubom zhotovovania fotiek ako "od profesionálov". Dnes už tak nezáleží na technicky dobre zvládnutej fotografii či tvorivom prístupe autora. Niet preto divu, že smartfóny, ako zariadenia schopné „vyrábať“ obrázky aj zverejňovať ich na sociálnych sieťach, prispeli k rozkvetu amatérskej fotografie nevídaným spôsobom. Sama niekoľko rokov fotografujem výhradne pomocou smartfónu. Pri zmienke o mojom štúdiu si väčšina ľudí hneď predstaví profesionálne fotografické vybavenie a častokrát zaznie otázka: "Ty máš tiež také veľké delo? Taký veľký foťák a na ňom veľký objektív?", nedá sa neusmiať vždy, keď začujem túto otázku, ale pravda je taká, že takéto "delo" nevlastním a fotografujem pomocou smartfónu. Možno sa to na študentku fotografickej školy nepatrí, neviem. Fotograf vybavený iba smartfónom má vždy pracovný nástroj plne po ruke v každom ohľade. Nielen, že dokáže fotografovať, ale tiež dokáže jednoducho vykonávať úplné spracovanie fotografií bez ohľadu na to, kde sa nachádza. Mňa osobne táto vlastnosť mobilnej fotografie úplne fascinuje. Schopnosť zaoberať sa každým aspektom fotografického procesu kedykoľvek a kdekoľvek chcete, je úžasný vynález. Pre mňa je mobilná fotografia trendom (hlavne amatérskym), ktorý sa vymyká prísny definíciám a vyznačuje sa snahou spontánne fotografovať realitu, ktorá nás v danom momente obklopuje, v kombinácii s túžbou podeliť sa o svoje „fotografické pozorovania“ nielen na internete. Veľmi často fotím smartfónom úplne spontánne, keď ma zrazu niečo nečakane upúta. Na druhej strane, moje fotky ostanú v telefóne veľa dní nedotknuté a potom z nich vyjde len zlomok. Ale to je príznačné aj pre fotenie digitálnym aparátom, že vzniká príliš veľký materiál, ktorý autor často ani nestihne poriadne napozerať, nieto s ním ďalej pracovať.

3. Moje doterajšie skúsenosti s tvorbou knihy

Téma detstva v umení nie je ničím novým. Objavuje sa oveľa skôr, ako sa unikátny detský svet v 18. - 19. storočí dostal do centra pozornosti filozofie, psychológie, pedagogiky a postupne aj do reflexie umenia. Súvisí s konceptom umelca-génia obdareného nevšedným talentom, ktorý nájdeme v antickej a najmä renesančnej literatúre. Vrodený talent, šťastná náhoda, postava učiteľa, to sú prvky formujúce osud umelca, ktoré pomáhali budovať jeho status a mýtus. Či už vychádzame z historických prameňov, alebo zo spomienok konkrétneho umelca, na detstvo nahliadame dodatočne.⁹

Vo svojich doterajších skúsenostiach s autorskou knihou som vychádzala z témy detstva, domova a z práce s osobným archívom. Okrem fotografií, denníkov či listov si v rodinných archívoch neraz odkladáme aj iné vzácne predmety. Je to aj uchovávanie spomienok na našu rodinu a priateľov. Autorská kniha má v súčasnej dobe rôznorodý vzhľad, predovšetkým znamená slobodu a voľnosť mať výslednú podobu knihy plne pod kontrolou.

Vuzdendeka Paudeka

Ukážka autorskej knihy je výstupom semestrálnej práce na tému „Archív“. Touto prácou som sa vrátila do čias svojho detstva. Práca s osobnou pamäťou detstva prináša radosť a neraz vyvoláva príjemné spomienky na starých kamarátov i bezstarostnosť, ktorú zažívame počas dospievajúcich rokov. Kniha obsahuje kresby a prvé fotografie z čias detstva a dospievania. Práve prvá práca s archívom priniesla isté sebauvedomenie, že túžba tvoriť sa rodila už za detských čias a sprevádza ma až do dospelosti. Kniha sa delí na päť kapitol: začína autoportrétmi, prechádza k mojím „prvým“ kresbám a fotografiám, obľúbenými hračkami a končí fotografiami z prvého svätého prijímania. Kniha je malým archívom mojich prvých výtvarných prejavov, ale tiež archívom nie vždy po technickej stránke vydarených fotografií z prostredia domova. Názvy kapitol sú písané ručne s oranžovou pastelkou, obľúbeným písacím nástrojom v detstve. Názov diela je zložený z mojich dvoch najčastejšie používaných slov v detstve, žiaľ, neviem čo znamenali.

⁹ ČARNÁ, Daniela: Čím chceš byť? Umelec? Detská tvorba umelcov, In: Flash art Czech and Slovak edition, [online]. 13.06.2021, [cit. 07.05.2022]. Dostupné na internete: <https://flashart.cz/2021/06/13/cim-chces-byt-umelec-detska-tvorba-umelcov/>

Obr. 30, autor: Denisa Hancová, 2017

Obr. 31, autor: Denisa Hancová, 2017

Obr. 32, autor: Denisa Hancová, 2017

Obr. 33, autor: Denisa Hancová, 2017

Stopy pamäte

Táto bakalárska práca prezentuje autorskú tvorbu, pričom sa zameriavam na prepájanie archívu a aktuálnej tvorby. Týmto prepojením vzniká nová práca v modernom digitálnom prevedení, ako online webový denník – online heterotopické dielo s vlastnou identitou. Cieľom práce je vypovedať o subjektívnych skúsenostiach, zážitkoch, dojmach, emóciách a myšlienkách. Odhaľuje osobné príbehy, prostredie, ale aj na prvý pohľad príjemné zátišia z prostredia domova – intímneho miesta, v ktorom sme sami sebou, v ktorom sa nebojíme vyjadriť svoj postoj, upozorniť na niečo, zachytiť všetko, čo je našim očiam príťažlivé. Je to prostriedok sebavyjadrenia a predstavenia autorskej tvorby širokej verejnosti.

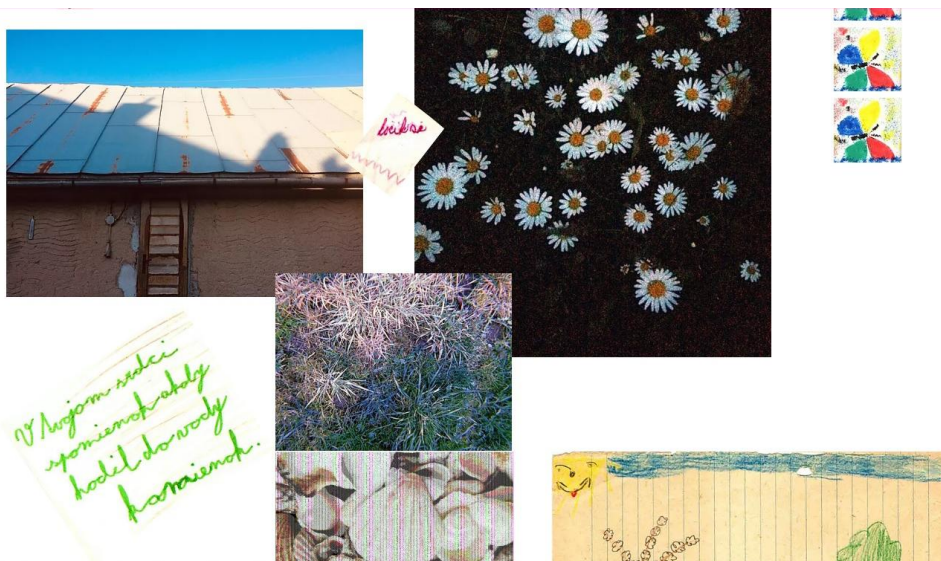
Obr. 34, autor: Denisa Hancová, 2020 - v práci sa okrem fotografií, naskenovaných osobných predmetov, kresieb a textu tiež vyskytujú pohyblivé a svetelné efekty

Obr. 35, autor: Denisa Hancová, 2020

Obr. 36, autor: Denisa Hancová, 2020

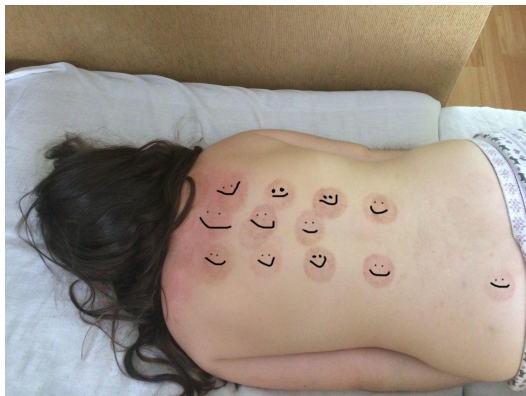
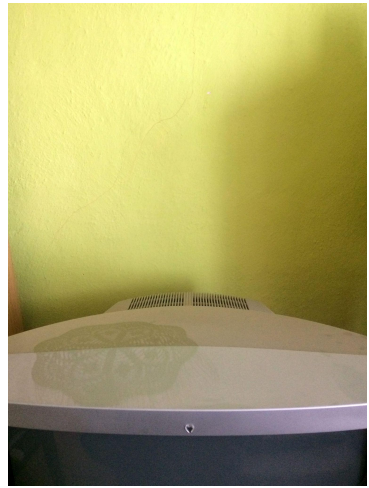
Obr. 37, autor: Denisa Hancová, 2020

4. Kniha detstva

4.1 Explikácia a náhľady fotografií

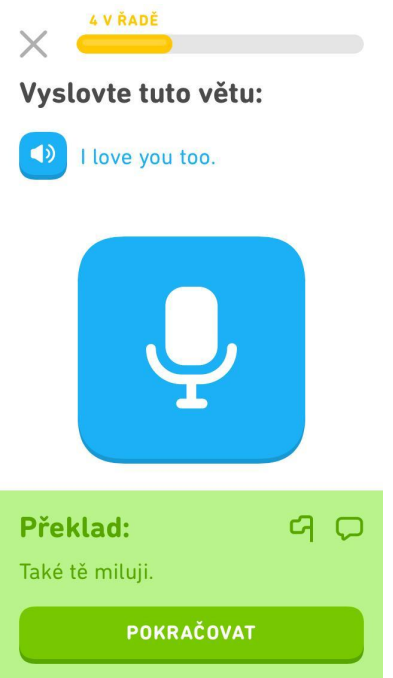
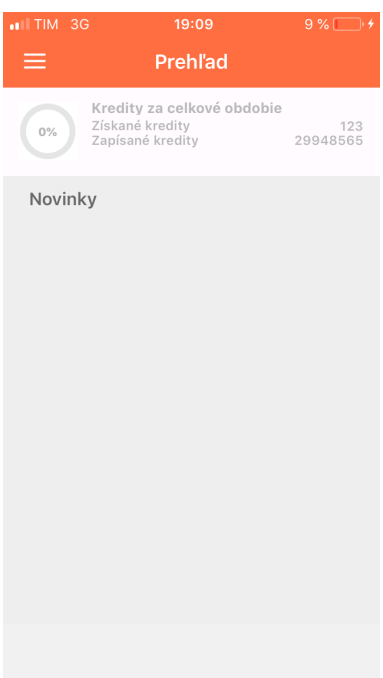
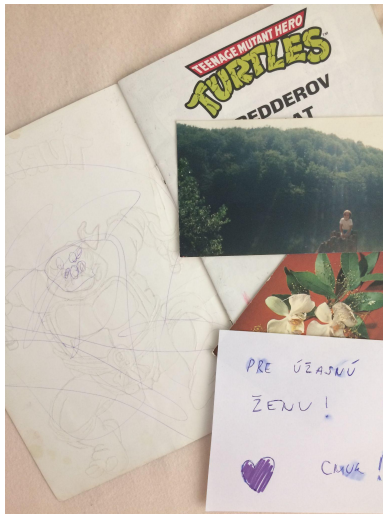
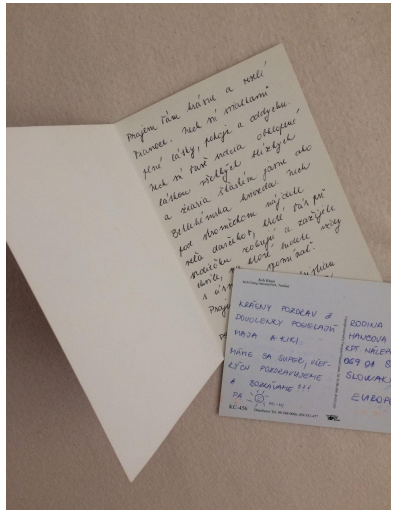
Podoba sveta okolo nás nie je konečná, nemenná, daná, je to materiál, ktorý tvarujeme (aj) na vlastný obraz. Umenie by malo byť prínosom, malo by byť v spojení s ľuďmi, každodenným životom. Vtedy nadobúda svoju ďalšiu výpovednú a estetickú hodnotu. Podnet k vytvoreniu autorskej fotografickej knihy vznikol z dlhodobej vnútornej túžby vyskúšať si a pocítiť “na vlastnej koži”, aké by bolo vytvoriť takéto umelecké dielo. Síce som v predošlej kapitole uviedla svoje doterajšie skúsenosti s tvorbou knihy, no práca *Vuzdendeka Paudeka* bola akýsi hrubý nástrel či skôr maketa. Vnímam veľký vplyv virtuálnej reality a sociálnych sietí na nás, čoho je dôkazom aj práca *Stopy pamäte*, ktorá je fyzická iba vo svojom online priestore, nie však v skutočnom. Avšak uvádzam ju tu preto, že aj napriek prezentácii vo virtuálnom priestore som pri tvorbe tohto projektu postupovala vo veľkej miere ako pri práci s knihou. Z tohto dôvodu by bolo zaujímavé uvažovať aj o prenesení tejto práce do knižnej podoby. Vysokoškolské štúdium chcem ukončiť niečím hmatateľným, chcem knihu držať v ruke, cítiť ju, listovať a pozeráť sa. Beriem za obrovskú skúsenosť, že mi bol poskytnutý priestor pre vytvorenie online webového denníka, no teraz chcem urobiť opak a vrátiť sa ku klasickej podobe knihy. Síce sa moja doterajšia práca zameriava výlučne na fotografiu, pretože študujem v Ateliéri nových médií, kde sa od nás očakávajú novomediálne výstupy a posúvanie vlastných hraníc, ale aj posúvanie hraníc fotografického média. Za posledné roky som sa neraz stretla s názorom zo strany pedagógov, že nechcú vidieť iba “fotku na bielej stene”. Z tohto dôvodu som nadobudla názor, že zo strany pedagógov neprichádza pochopenie voči “klasickej” tvorbe fotografií. Žeby fotografia na bielej stene strácala význam a vzbudzovala pocit nudy? Keďže poznám ich názory, očakávam kritiku voči môjmu záverečnému praktickému výstupu diplomovej práce. Čo však nemení môj postoj a stojím si za vytvorením autorskej knihy. Práca je príbehom a návratom do môjho detstva, je to príbeh o mne, o mojej rodine a jej koreňoch. Tvorba reaguje na vnútorné prežívanie a vnímanie života i tohto sveta. Opätovne sa vraciam k hľadaniu samej seba. Pociťujem blížiaci sa koniec štúdia a kladiem si množstvo otázok, ktoré súvisia so štúdiom, tvorbou, ale aj vlastným bytím. Uvedomila som si, že môžem

byť v priestore aj sama, ale že priestor má vlastný príbeh. V mojich záberoch sa málokedy objavujú ľudia, skôr ich produkty a prostredie, ktoré okolo seba vytvárajú. Mojou predstavou je vytvoriť vlastnú fotografickú knihu, vytvoriť záznam tvorby. Fotografie v knihe budú dopĺňať aj osobné predmety z detstva, ku ktorým mám citový vzťah a dodnes ich mám uložené v krabici. Dostavia sa aj také dni, počas ktorých si dané predmety prezerám a spomínam na detstvo, dospievanie aj starých kamarátov. Nejedná sa o žiadne “špeciálne” predmety, sú to len obyčajné staré pohľadnice, servítky, útržky z časopisov, nálepky, kresby, fotografie, papiere s odkazmi, ale aj drobné hračky. Nemám vo zvyku pracovať tak, že si najprv veci premyslím a snažím sa dôjsť k želanému výslednému efektu. Práve naopak, nápady a rôzne kombinácie prichádzajú intuitívne, v daný moment. Až keď sa dívam na fotografie, až vtedy ich podvedome kombinujem so slovami z pohľadníc alebo odkazov. Skrášľujem ich nálepkami alebo kresbami, spájam s útržkami z časopisov a vytváram tak nové obrazy. Výsledok sa mi musí páčiť, musí ma na ňom niečo vizuálne priťahovať, až vtedy som spokojná. Primárne myslím iba na seba, na splnenie túžby a čakám, či sa dostaví pocit spokojnosti z dobre vykonanej práce a ukončenia štúdia.

4.2 Inštalácia výstavného projektu

Autorská kniha alebo kniha ako taká je predmet na vystavovanie zo svojej podstaty vlastne nevhodný, predovšetkým na vystavovanie ako umelecký výtvar v múzejnom či galerijnom prostredí. Práve jedinečnosť, ale i obmedzenie knihy v úlohe výstavného exponátu vychádza z jej "anatómie". Potlačené strany sú usporiadané za sebou v bloku a po okrajoch fixované. Informácie sú usporiadané postupne stránku za stránkou, čo umožňuje vizuálne vnímať knihu vo vnútri iba jednotlivito po dvojstranách. Kvôli týmto aspektom je kniha ako výstavný objekt problematická, situáciu môže navyše ďalej komplikovať atypický rozmer či nevhodná väzba knihy. Expozícia kníh v galerijnom prostredí môže predstavovať pre knihu samu rad rizikových faktorov (v najhoršom prípade hrozí jej únos/odcudzenie návštevníkom/divákom. Pri knihe, ktorej základný materiál je obvykle papier, predstavuje hlavné riziko poškodenia vplyvom klímy vo výstavnom prostredí – vlhkosť, teplota, prašnosť a dlhodobé pôsobenie prirodzeného alebo umelého svetla. Okrem vplyvu prostredia, v ktorom je kniha umiestnená, a prípadne aj neodbornej inštalácie môže byť ďalším rizikom spätým s knihou ako výstavným exponátom správne, resp. zmysluplné vystavenie knihy, ktoré neohrozuje fyzicky samotný predmet, ale ovplyvňuje mieru oznámenia exponátu. Kniha vyžaduje manipuláciu čitateľom, zároveň však manipulácia s knihou jej telo potenciálne poškodzuje. Samozrejme sa veľmi líšia nároky na inštaláciu a jej spôsoby v závislosti od hodnoty, pre ktorú je kniha vystavovaná. Autorské knihy môžu mať na rozdiel od klasických kníh ešte ďalšie špecifiká. Netradičný materiál, tvar, veľkosť a podobu knihy, neštandardnú väzbu. Knihy môžu obsahovať iba minimum slov alebo ich môže tvoriť napr. séria fotografií, kresieb alebo obrazov. Autorská kniha často sama porušuje stanovené usporiadanie knihy, nemusí obsahovať dokonca žiadny text ani obrazový materiál, jej koncept môže byť akokoľvek originálny, a tým je potom jedinečný aj prístup k vystaveniu takého diela. Obvykle je na pochopenie obsahu a plného vnemu autorskej knihy potrebné mať čo najlepšiu dostupnosť k dielu a kontakt s ním, pretože aj hmatový kontakt bol doteraz neoddeliteľnou súčasťou zážitku čítania a listovania. Otázka pochopenia diela divákom je spätá s mierou výpovednej schopnosti samotného diela a doplňujúcich informácií, ktoré inštitúcia návštevníkovi poskytuje, od základných popisov, sprievodných textov na paneloch, plagátov, katalógov, dobových dokumentov k digitálnym technológiám, fotografiám, videu a pod.

Inštalácia mojej autorskej knihy ešte nemá jasnú predstavu, zatiaľ nad ňou iba premýšľam, uvažujem. Kniha by mohla byť divákovi sprostredkovaná, aj s ohľadom na jeden výtlačok knižnej makety pre celú komisiu, aj prostredníctvom výstavnej inštalácie, kde by boli jednotlivé vybrané knižné riešenia do istej miery rešpektované a prenesené na plochu ako zámer, avšak ako isté samostatné kolážové obrazy, podobne ako to bolo v práci *Stopy pamäte*, kde som si vyskúšala prezentovať knihu pôvodne koncipovanú v online priestore v konkrétnej galérii (výstava *Rezistencia* v Stredoeurópskom dome fotografie v Bratislave). Druhou alternatívou je práve prezentácia knihy v online priestore, ktorá by zároveň mohla vyriešiť problém s jej vydaním. Najviac by sa mi však páčilo iba samostatné voľné vystavenie knihy, ktorá umožňuje návštevníkovi ľubovoľnú manipuláciu. Aby divák sám nadobudol pocit z výsledného celku, z jednotlivých dvojstrán, vône, materiálu i štruktúry. Naozaj výsledný spôsob inštalácie príde pravdepodobne "za pochodu" a jednoznačný bude až v deň obhajob diplomovej práce.

Pracujem na vyhotovení zatiaľ iba jedného originálu, ktorého nosnou časťou sú autorské fotografie sprevádzané a doplnené obrázkami a naskenovanými predmetmi, ku ktorým mám citový vzťah, pretože boli súčasťou môjho detstva a dospievania. Využívam hru s textom, kolážami, dokresľovaním a vytvorením denníkových zápiskov. Síce prácu zhotovujem ako originálne samostatné dielo, v budúcnosti sa nebránim šíreniu tohto diela v tlačenej forme vo viacerých výtlačkoch. Predtým než sa tak stane alebo sa to podarí, dôležité bude poslať knižnú maketu ako výsledok mojej diplomovej práce na viaceré súťaže fotografických kníh, ktoré sú dnes súčasťou prestížnych fotofestivalov po celom svete.

Záver

Pri písaní diplomovej práce som sa zoznámila s históriou autorskej knihy, ale predovšetkým s niekoľkými výnimočnými autormi, ktorí dali knihe, ako takej, úplne nový význam a preniesli ju do oblasti výtvarného umenia. Kniha prestala byť chápaná iba ako médium na uchovávanie informácií, ale začala nadobúdať určitú plasticitu a umelecké hodnoty. Išlo mi primárne o pochopenie tvorby vo vzťahu s dobou a umeleckým smerom. Všetky tieto prístupy ma obohatili a inšpirovali pri tvorbe mojej vlastnej autorskej knihy, ktorá sprostredkúva emócie, pozorovanie a zážitky. Som rada, že som si pre svoju diplomovú prácu vybrala práve autorskú knihu, ktorá má v sebe potenciál byť stále viac využívanou formou umeleckého vyjadrenia.

V teoretickej časti k tejto praktickej práci som zároveň vymedzila pojem a predstavila význam autorskej fotografickej knihy ako samostatného média posledných dvoch desaťročí a na príklade kníh niektorých mladších slovenských a českých autorov som ponúkla analýzu ich knižných prístupov.

Výsledná praktická časť vo forme autorskej knihy odhaľuje osobné príbehy, prostredie, momenty z domova a priestoru, v ktorom žijem. Formovanie a odhaľovanie individuálnej pamäte tak môže prebiehať na základe vlastných spomienok. Na fotografiách zachytávam témy každodenného života, ktoré často nestíhame vnímať, cítiť, prežívať. Všetky fotografie vznikajú za určitých podmienok, zväčša intuitívne, nezáväzne. Zároveň využívam hru s textom, kolážami, dokresľovaním a vytvorením denníkových zápiskov.

Zoznam použitej literatúry

- [1]. KOLEKTÍV autorov: Slovník světového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia, Kruh súčasného umenia Profil, 2000., ISBN 80-968283-0-4
- [2]. RENOTIÈRE, Gina: AUTORSKÁ KNIHA – STŘET TRADICE A EXPERIMENTU, [online]. Dostupné na internete: https://www.vut.cz/www_base/zav_prace_soubor_verejne.php?file_id=49252
- [3]. BÜNGEROVÁ, Vladimíra: Stručná história knihy v slovenskom umení 20. storočia, In: Flash art Czech and Slovak edition. 2019, roč. XIV - 2019 č. 53, ISSN 1336-9644
- [4]. HORNÍKOVÁ, Katarína. 2010. Autorská kniha, kniha ako objekt: bakalárska práca. [online]. Dostupné na internete: <https://adoc.pub/autorska-kniha-kniha-ako-objekt.html>
- [5]. Oddelenie galerijnej pedagogiky SNG: Uzlíky v čase, [online]. Dostupné na internete: <https://www.webumenia.sk/clanok/uzliky-v-case>
- [6]. GARCIA, Marcelo: What is a Photobook?, [online]. Dostupné na internete: <https://ummarcelogarcia.medium.com/what-is-a-photobook-71c5d49e6477>
- [7]. PAŠTEKOVÁ, Michaela: Estetika fotografie v ére Instagramizmu, [online]. Dostupné na internete: [Estetika fotografie v ére Instagramizmu - Espes](https://www.espes.ff.unipo.sk/article/download/Estetika_fotografie_v_ere_Instagramizmu_-_Espes) [https://www.espes.ff.unipo.sk > article > download](https://www.espes.ff.unipo.sk/article/download)
- [8]. ČARNÁ, Daniela: Čím chceš byť? Umelec? Detská tvorba umelcov, In: Flash art Czech and Slovak edition, [online]. Dostupné na internete: <https://flashart.cz/2021/06/13/cim-chces-byt-umelec-detska-tvorba-umelcov/>
- [9]. PTÁČEK, Jiří: artycok.tv - Současné umění online. Profily. Viktor Kopasz, [online]. Dostupné na internete: <https://artycok.tv/44540/viktor-kopasz>
- [10]. GLISNÍKOVÁ, Lenka: Fotograf dva roky snímal obec na Bruntálsku, kterou má zaplavit voda, [online]. Dostupné na internete: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fotograf-dva-roky-snimal-obec-na-bruntalsku-kterou-ma-zaplavit-voda-105700>
- [11]. Secondary archive.org.: artist Zuzana Pustaiová, [online], Dostupné na internete: <https://secondaryarchive.org/artists/zuzana-pustaiova/>
- [12]. PÁSTOROVÁ, Ivana: Oľga Bleyová - Můj životný dialóg s fotografiou, In: Foto noviny. 2013, roč. 2013 č. 23.
- [13]. FAJTA, Zuzana: Dita Pepe: Fotografia je istým druhom terapie, [online]. Dostupné na internete: <https://magazin.nadvorie.com/rozhovory/dita-pepe>
- [14]. In: Foto noviny. 2019, roč. 2019 č. 47.
- [15]. POLÁŠEK, Jaroslav: Amatérská fotografie a fotografika, 1986, 51-552-86
- [16]. KAČEROVSKÁ, Julie: Problematika vystavování autorských knih, In: Flash art Czech and Slovak edition. 2019, roč. XIV - 2019 č. 53, ISSN 1336-9644
- [17]. In: Fotonoviny. 2016, roč. 2016 č. 34.

- [18]. KOLEKTÍV autorov: Zborník prednášok o súčasnom výtvarnom umení IV. so zameraním na fotografiu a jej premeny v čase, Nitrianska galéria, 2018, ISBN 978-80-85746-79-2
- [19]. FLUSSER, Vilém: Za filosofií fotografie, Praha: nakladatelství Hynek, s.r.o., 1994, ISBN 80-85906-04-X
- [20] CSERES, Jozef: Od analógového k digitálnemu...nové pohľady na nové umenia v audiovizuálnom veku, Fakulta výtvarných umení, Akadémia umení, Banská Bystrica, 2010, ISBN 9788089078783
- [21] GRENZ, J. Stanley: Úvod do postmodernismu, Návrat domu, Praha, 1997., ISBN 80-85495-74-0 (epub)

Prílohy

Príloha A: CD médium – diplomová práca v elektronickej podobe, prílohy v elektronickej podobe.